

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. Utrum Theologia, quæ est in nobis viatoribus, sit propriè
subalternata scientiæ Dei, & beatorum; ac proinde remaneat in Patria

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

naturalis, in absentia etiam subalternantis, esse verè scientias, quantum ad substantiam, quamvis tunc non habeant statum & modum perfectæ scientiæ, eo quod non resolvant suas conclusiones in principia clarè cognita; eo ferè modo quo puer est substantialiter homo, quamvis non sit in statu perfecto & connaturali. Sed quidquid sit de hac sententia, de qua disputant Philosophi in Logica, & Metaphysica.

Respondeo secundo, dato & non concessio antecedente, negando consequentiam, & paritatem. Ratio disparitatis est, quia scientia subalternata ordinis naturalis, quales sunt Musica, Perspectiva, & Medicina, quando sunt separata à subalternante, dependent in certitudine suorum principiorum, à fide humana, quam discipuli adhibere debent Magistro testificanti veritatem illorum: quæ fides, cum sit fallibilis, non potest influere certitudinem, & infallibilitatem in talia principia, requisitam ad rationem scientiæ. Theologia verò in nobis viatoribus, dependet in certitudine suorum principiorum à fide divina, quæ est infallibilis, & quæ (ut infra dicemus) majorem in eam influit certitudinem, quam habitus primorum principiorum in scientiis naturales.

9 Obiicies ultimo: de eadem veritate non potest simul esse fides & scientia, ut dicemus in tract. de fide disp. 1. art. 6. Sed Theologia & fides, circa eandem veritatem versari possunt: hæc enim veritas, *Christus habet humanam voluntatem*, cognoscitur per fidem, cum sit definita ab Ecclesia, & per Theologiam, cum sit conclusio per bonam consequentiam deducta ex illo fidei principio, *Christus est perfectus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens*: ergo Theologia non est scientia.

Huic objectioni dupliciter responderi potest, juxta duplicem Thomistarum sententiam: aliqui enim existimant, quod licet cum fide non possit simul stare scientia clara de eadem veritate, benè tamen scientia obscura, qualis est Theologia; tota enim ratio, ob quam fides non potest esse cum aliis scientiis, de eadem veritate, est propter eorum evidentiam, & fidei obscuritatem. Dicunt ergo, quod sicut nulla est repugnancia aliquid esse revelatum in alio principio, & immediatè in seipso (v. g. quod luna eclipsim patitur, continetur in principio Astrologiæ, & rursum in seipso est experientià manifestum) ita non repugnat, quod de eadem veritate sit fides, quæ est de immediatè revelatis, & Theologia, quæ est de revelatis mediata & virtualiter in principis. Hæc solutio & doctrina valde probabilis est, & juxta illam facilè solvitur argumentum, distinguendo majorem. De eadem veritate non potest esse simul fides & scientia clara, seu ex principis evidentibus & lumine naturali notis procedens, concedo majorem, Non potest esse scientia obscura, seu procedens ex principis obscuris, & per solum fidei lumen cognitis, nego majorem.

Secundo responderi potest, juxta aliorum sententiam, concessa majori, negando minorem, nempe quod Theologia & fides circa eandem veritatem versari possunt: nam quia intelligentia est habitus principiorum, & scientia conclusio- num, non possunt esse de eadem veritate & ob- jecto, etsi utraque habeat claritatem & evidentiam: ergo cum fides sit habitus principiorum Theologiæ, & ipsa Theologia habitus conclu-

sionum, de eadem veritate & obiecto esse ne- queunt, licet utraque sit obscura.

Confirmatur: fides facit assentire veteribus immediatè revelatis, & propter testimonium dicentis duntaxat: Theologia verò assentire facit veritatibus mediataè revelatis, & propter rationem deductam & principis: sed implicat contradictionem, ut aliquis eidem veritati tantum assentiat propter testimonium dicentis, & propter rationem deductam ex principis, cum assentire solum propter testimonium dicentis, quodlibet aliud motivum excludat: ergo & quod habeat fidem & scientiam obscuram de eadem veritate & obiecto. Unde ad probationem in contrarium, juxta illorum Authorum sententiam, dicendum est, eandem veritatem posse esse revelatam immediatè in seipso, & mediataè in principis fide divina creditis, sicque in diversis subiectis posse esse de illa fide & Theologiam, non posse tamen eundem hominem simul de illa fidem & Theologiam habere, quia ut habeat fidem, requiritur ut illam credat, solum quia immediatè à Deo revelata est, & ab Ecclesia definita: qui autem Theologiam habet, non solum propter hoc illi assentit, sed etiam propter medium demonstrationis Theologicæ. Unde sicut licet Philosophus Christianus, cognoscat Deum esse unum, per duplex medium, scilicet Dei revelationem in scripturis expressam, & medium demonstrativum, non tamen propterea habet simul de illa veritate fidem & scientiam claram, ut dicemus infra tract. 1. disp. 1. art. 2. & fusius exponemus in tract. de fide, disp. 1. art. 6. Ita licet Theologus, huic propositioni, *Christus habet humanam voluntatem*, per duplex medium, nimirum divinam revelationem, & demonstrationem Theologicam, assentiat; non tamen habet de illa simul fidem & Theologiam, sed solum Theologiam; quia, ut dixi, ut quis per fidem assentiat alicui veritati, debet illi assentire tantum propter testimonium Dei dicentis & revelantis: Theologus autem, non solum illi veritati assentit, propter testimonium Dei & Ecclesiæ, sed etiam propter medium demonstrativum quod habet. Utraque solutio probabilis est, unde eruditus Lector eligere poterit eam quæ sibi videbitur probabilior.

ARTICULUS II.

Utrum Theologia, quæ est in nobis viatoribus, sit proprie subalternata scientiæ Dei, & beatorum: ac proinde remaneat in Patria?

S. I.

Premittuntur quæ apud omnes sunt certa.

Notandum primò: inter scientias, alias esse subalternatas, & alias subalternantes. Subalternata dicuntur illæ, quæ ponuntur sub aliâ superiori, à qua dependent in certitudine, & evidentia suorum principiorum. Subalternantes verò illæ vocantur, quæ talia principia demonstrant, & tradunt scientiis inferioribus: v. g. Musica dicitur subalternari Arithmeticæ, & Perspectiva Geometriæ; quia in Arithmetica, principia Musica, & in Geometria, principia Perspectiva notificantur, & demonstrantur.

Notandum secundo: ad subalternationem scientiæ naturalis, tres præcipue requiri condi- tiones.

tiones. Prima est, ut idem objectum materiale subalternantis & subalternatæ. Secunda, ut subalternatæ addat tali objecto differentiam aliquam accidentalem, ratione cuius habeat novam scibilitatem, & sit radix novarum proprietatum, quæ in scientia subalternata demonstrantur: ut constat in Musica, quæ addit quantitatem discretam, sive numero, qui est objectum Arithmeticæ, differentiam sonori; ratione cuius, numerus est radix omnium proprietatum, quæ in Musica demonstrantur. Tertia tandem est, ut subalternata dependeat in certitudine & evidentia suorum principiorum à subalternante.

Notandum tertio: in beatis duplicem esse scientiam de Deo. Prima est scientia beata, seu visio beatifica, per quam beati clarè vident in Verbo omnia mysteria, quæ nobis hic obscure per fidem revelantur: quæ ab Augustino dicitur *cognitio matutina*. Secunda est illa per quam Beati ex principis lumine gloriæ cognitis, per discursum & lumen naturale intellectus deducunt conclusiones de Deo; easque cognoscunt per species, vel à Deo infusas, vel in via proprio labore & studio acquisitas: & hæc secunda scientia, ab eodem S. Doctore, *cognitio vespertina*, appellatur. Quando ergò inquirimus, an Theologia sit propriè subalternata scientiæ Beatorum, loquimur de prima scientia, quæ est perfectissima, ipsiq; Deo conveniens, non autem de secunda, quæ, ut constabit ex infra dicendis, non distinguitur substantialiter à nostra Theologia, sed tantum accidentaliter, & est ipsamet Theologia, prout est in suo statu perfectò & connaturali.

Notandum quarto: ex habitibus quos hic habemus in via, aliquos remanere in patria ad exercitium, alios autem solum ad ornatum, alios verò nullo modo remanere. Illi remanent ad exercitium, quorum exercitium non est impossibile cum statu beatitudinis, ut sunt Charitas, Religio, Prudentia, &c. Illi autem remanent tantum ad ornatum, quorum quidem ratio formalis objecti, non habet formalem oppositionem cum ratione formalis objecti beatitudinis, exercitium tamen est impossibile cum statu beatitudinis: ut sunt fortitudo & temperantia, quæ versantur circa passiones. Illi verò nullo modo remanent, quorum ratio formalis objecti, dicit formalem oppositionem cum ratione formalis objecti beatitudinis: ut sunt fides & spes, quarum prima habet pro objecto formali Deum non visum, secunda verò Deum non possessum: objectum autem beatitudinis, est Deus clarè visus, & possessus.

§. II.

Duplici conclusione difficultas proposita resolvitur.

¶ Dico primò: Theologiam, quæ est in nobis viatoribus, esse propriè subalternatam scientiæ Dei & Beatorum. Ita communiter nostri Thomistæ, contra Recentiores.

Probatur primò ex D. Thoma hic art. 2. ubi docet, Theologiam eo modo se habere ad scientiam Dei, & Beatorum, quo se habet perspectiva ad Geometriam, & Musica ad Arithmeticam: sed Perspectiva propriè subalternatur Geometriæ, sicut & Musica Arithmeticæ: ergò & Theologia scientiæ Dei & Beatorum.

Confirmatur primò: idèò Perspectiva ex Aristotele, & aliis Philosophis, subalternatur Geometriæ, & Musica Arithmeticæ, quia eorum

A principia dependent à Geometria, & Arithmetica: sed principia Theologiæ non minus dependent à scientia Dei & Beatorum, quam principia Perspectivæ & Musicæ, à Geometria & Arithmetica; cum articuli fidei, qui sunt principia nostræ Theologiæ, notificentur, & manifestentur in scientia Dei & Beatorum; sicut principia Perspectivæ, & Musicæ, demonstrantur, & notificantur in Geometria, & Arithmetica: ergò non minus Theologia subalternatur scientiæ Dei & Beatorum, quàm perspectiva Geometriæ, & Musica Arithmeticæ.

Confirmatur secundo: licet in scientiis ordinis naturalis, ad veram subalternationem, præter dependentiam illam principiorum, requiratur alia conditio, nempe quod subalternata contrahat objectum subalternantis, per aliquam differentiam accidentalem, ratione cuius habeat novam scibilitatem, & sit radix novarum proprietatum; ut constat in Perspectiva, quæ addit differentiam visibilib; supra quantitatem continuam, quæ est objectum Geometriæ; & in Musica, quæ addit differentiam sonori, supra quantitatem discretam, quæ est objectum Arithmeticæ: hæc tamen conditio non requiritur in Theologia, quia cum ejus objectum sit infinitum, illimitatum, sine additione alicujus differentie accidentalis, plures habet modos cognoscibilitatis & scibilitatis, ratione quorum potest diversas terminare scientias; & cognosci per unam scientiam omnino supernaturalem, qualis est scientia Beatorum, & per aliam naturalem, quæ per discursum, & lumen naturale intellectus ex principis illius supernaturalis conclusiones deducatur: qualem infra dicemus esse nostram Theologiam. Adde quod, in scientiis etiam naturalibus, & quæ versantur circa objectum finitum & limitatum, additio differentie accidentalis, supra objectum subalternantis, tendit tanquam in finem ad salvandam dependentiam illam principiorum: ergò cum in nostra Theologia, talis dependentia subsistat, sine additione alicujus differentie accidentalis ad objectum scientiæ Dei & Beatorum, etiam sine tali conditione, in illa salvatur vera & propria ratio subalternationis. Consequentia patet, antecedens verò optimè explicatur à Cajetano, hic art. 2. Idèò enim requiritur ut subalternata contrahat objectum subalternantis per differentiam accidentalem, quia si objectum esset omnino diversum, non posset dependere à subalternante in principis, neque etiam si esset omnino idem, nam in primo casu essent prorsus diversa principia, in secundo prorsus eadem. Neque etiam posset salvari illa conditio, si subalternata adderet objecto subalternantis differentiam specificam, aut proprietatem: quia eadem scientia agit de genere, & specie, & de proprietatibus naturæ; undè in illo casu, non salvaretur distinctio scientiarum, nec consequenter vera subalternatio.

¶ Addunt aliqui cum Capreolo, quod quamvis hæc conditio esset essentialiter, & indispensabiliter ad subalternationem requisita, tamen aliquo modo salvaretur in Theologia, quæ est in nobis viatoribus: illa enim addit supra objectum scientiæ Dei & Beatorum, differentiam aliquam accidentalem, nempe revelabilitatem obscuram, virtualem saltem & mediatam, per quam distinguitur à fide, & scientiâ beatâ; vel, ut alii dicunt, in evidentiam negativam: objectum enim scientiæ

DISPUTATIO PROOEMIALIS.

cia Dei & Beatorum, est evidens positivè, cum A petat ab intrinseco evidentiam & claritatem; objectum verò fidei est inevidens positivè, quia ab intrinseco postulat obscuritatem & inevidentiam: objectum autem Theologiæ est inevidens tantum negativè; quia Theologia secundum se, & ex sua natura, non postulat obscuritatem & inevidentiam, sicut fides, sed habet illam tantum per accidens adjunctam, ratione status & subjecti in quo reperitur, & in quo per accidens dependet à fide, gerente vices scientiæ beatæ.

12 Probatur secundò conclusio. Habitus Theologiæ, acquisitus in patria, & deducens per discursum, & lumē naturale intellectus, conclusiones ex principiis notis lumine gloriæ, verè & propriè subalternatur scientiæ Dei & Beatorum; quia B omnimodè dependet ab illa, in evidentia suorum principiorum: ergo cum habitus Theologiæ, quem hic in via acquirimus, deducendo per discursum conclusiones ex principiis revelatis, & fide divina creditis (& qui ut statim dicemus remanet in patria) nec minus dependeat inevidentia suorum principiorum, à scientiæ Dei & Beatorum, non minus etiam illis subalternatur.

13 Dico secundò, Theologiam quam hic in via per discursum acquirimus, remanere in patria. Hæc conclusio sequitur evidenter ex præcedenti: omnis enim scientia subalternata, ex se & ex natura sua, petit conjungi cum subalternante, illique continuari: ergo si Theologia sit subalternata scientiæ beatorum, ex se & ex natura sua postulat illi conjungi & continuari, ac proinde remanet in patria.

Probatur secundò, & simul destruitur præcipuum Adversariorum fundamentum, declarando differentiam, quæ inter Theologiam, & fidem reperitur: licet enim fides non remaneat in patria, beatæ tamen Theologia. Ratio disparitatis est, quia fides est essentialiter obscura & inevidens, ac proinde in composibilis cum scientiâ beatâ, & clara Dei visione: Theologiæ verò non est essentialiter obscura, sed tantum accidentaliter, & ratione status, in quo per accidens dependet à fide, quæ in nobis viatoribus gerit vices luminis gloriæ, cui Theologia per se, & ex sua natura subordinatur in certitudine & evidentia suorum principiorum. Unde sicut charitas viæ remanet in patria, & transit à libera in necessariam, quando homo mutat statum viatoris, in statum comprehensoris, ex eo quod libertas non est de essentia charitatis, sed solum modus quidam accidentalis, conveniens ei per accidens, & ratione status viæ, in quo regulatur per fidem, & cognitionem obscuram. Ita similiter, quia obscuritas non est de essentia Theologiæ, sed tantum modus quidam accidentalis, per accidens illi conveniens, ratione subjecti, & status viæ, Theologia in patria remanet, & transit de obscura in evidentem, quando homo mutat statum fidelis & viatoris, in statum beati & comprehensoris.

Confirmatur primò: dona Spiritus S. quæ E sunt in nobis viatoribus, v.g. donum sapientiæ, & scientiæ, remanent in patria, ut docet S. Thomas 1. 2. quæst. 68. art. 6. & tamen per accidens, & prout sunt in nobis viatoribus, dependent à fide, & per illam regulantur, cum in hac vita non detur evidens cognitio de Deo, ut docet idem Sanctus Doctor 2. 2. quæst. 8. & 9. Ergo similiter, quamvis Theologia, per accidens, & ratione status, pendeat à fide, & ab illa regu-

letur: quia tamen, per se & ex natura sua, petit regulari per lumen gloriæ, & scientiam beatam cui subalternatur, non minus remanebit in Patria, quam habitus charitatis, & donum sapientiæ & scientiæ. Unde Hieronymus in Epistola ad Paulinum, *Talem scientiam discamus in terris, qua nobiscum perseveret in caelis.* Et D. Chrysostomus in cap. 13. Primæ ad Corinthios, loquens de scientiâ & cognitione quam hic habemus de Deo, dicit, *Non abolebitur scientia* (scilicet in patria) *sed desinet esse non perfecta.*

Confirmatur secundò: omnis habitus qui 15 perit, vel perit per se, & per introductionem alterius habitus ipsi contrarii: sicut destruitur virtus temperantiæ, quando advenit vitium ipsi oppositum; vel per accidens, cum perit subjectum in quo est, vel objectum de quo est? Sed Theologia neutro ex his modis perire potest in patria: ergo in ea remanet. Minor quantum ad secundam partem constat: cum in patria non pereat subjectum Theologiæ, scilicet intellectus hominis, vel Angeli; nec objectum ipsius, scilicet Deus. Probatur ergo quantum ad primam. In hoc (ut supra ostendimus) distinguitur Theologia à fide, quod fides est essentialiter obscura, & positivè inevidens: Theologia verò est obscura accidentaliter tantum, & inevidens solum negativè. Ergo licet fides opponatur luminis gloriæ, & claræ Dei visioni, & per adventum ipsius destruat, non tamen Theologia.

Hæc ratio illustrari potest ex D. Thoma 1. 2. quæst. 67. art. 3. ubi dicit: *Quia perfectum & imperfectum opponuntur, impossibile est ea esse in eodem subiecto.* Et statim addit: *Est autem considerandum, quod imperfectum quandoque est de ratione rei, & pertinet ad speciem ipsius, sicut defectus rationis pertinet ad rationem speciei equi, vel bovis; & quia unum & idem numero manens, non potest transferri de una specie in aliam, inde est quod tali imperfectione subtracta tollitur species rei; sicut jam non esset bos vel equus, si esset rationalis. Quandoque verò imperfectione non pertinet ad rationem speciei, sed accidit individuo secundum aliquid aliud, sicut alicui homini, quandoque accidit defectus rationis, in quantum impeditur in eo rationis usus, propter somnum, vel ebrietatem, vel aliquid huiusmodi. Patet autem quod tali imperfectione remota, nihilominus substantia rei remanet &c.* Cum ergo imperfectio obscuritatis & inevidentiæ, non sit de ratione Theologiæ, sed per accidens ei conveniat, ratione subjecti, & status viæ, in quo per accidens dependet à fide, gerente vices scientiæ beatæ; ex hoc discitur D. Thomæ evidenter concluditur, Theologiam nostram in patria remanere.

§. III.

Tria corollaria notatu digna.

EX dictis inferes primò: in beatis triplicem 16 dari scientiam. Prima est perfectè supernaturalis, scilicet visio beatifica, quæ eminentissimo modo habet rationem scientiæ, quatenus per illam cognoscunt in Deo quædam principia, ut Deum esse immutabilem, omnipotentem, &c. Et in illis veritates quæ se habent per modum conclusionum, ut Deum esse æternum, creaturas esse possibile &c. quas unico & simplicissimo intuitu vident, virtute luminis gloriæ. Unde talis scientia non est formaliter discursiva, sed eminentè tantum & virtualiter, & à Theologis vocatur *Scientia beatâ*. Secunda est nostra Theologia

logia, quam hinc in via acquiritur, & quam diximus remanere in patria; & ista est formaliter discursiva, ex principiis enim lumine gloriæ cognitis, & in Deo manifestatis, per discursum, & lumen naturale intellectus, deducit conclusiones quas per proprias species cognoscit extra verbum; & sic lumen gloriæ non concurrat immediatè ad assensum illarum, sed median- te lumine naturali intellectu discurrentis, & ratio- cinantis circa principia clarè cognita, & in verbo manifestata: undè talis scientia non est perfectè nec entitativè supernaturalis, sed im- perfectè tantum, & radicaliter, seu præsuppo- sitivè, ut infra ostendemus, de Theologia ex- istente in nobis viatoribus, quæ deducit suas conclusiones ex principiis obscurè revelatis. B

Tertia tandem scientia est purè naturalis, quam Beati habent de rebus naturalibus, per princi- pia lumine naturali nota; & hæc est multiplex specie, juxta diversitatem specificam objecto- rum circa quæ versatur, & remanet in Dæmoni- bus: quia in illis, ut docet Dionysius, omnia natu- ralia integra remanere.

Inferes secundo: illos qui hinc in via fuerunt Theologi (cæteris paribus) plura cognoscere in patria extrà verbum, per proprias species, hinc in via proprio labore & studio comparatas, quam alios qui non fuerunt Theologi. Quia (ut ostendi- mus) habitus Theologiæ in via acquisitus, remanet in patria, & se extendit ad ea omnia clarè videnda, quæ in via obscurè cognoscebat.

Inferes tertio: Theologiam quam hinc in via acquiritur, non remanere in patria, solum ad ornatum, sed etiam ad exercitium. Ut enim expo- situm in quarto notabili, illi habitus remanent in patria, non solum ad ornatum, sed etiam ad exercitium, quorum exercitium non est in- compossibile cum statu beatitudinis: at discurre- re, & per lumen naturale intellectus, ex articulis fidei clarè visis, & in verbo manifestatis, con- clusiones inferre, non repugnat statui beatitu- dinis: sicut cognitio vespertina, quam Angeli habent de rebus, secundum quod habent esse in propria natura, non repugnat cognitioni matu- tine, per quas illas cognoscunt secundum quod habent esse in verbo: ergo habitus Theologiæ remanet in patria, non solum ad ornatum, sed etiam ad exercitium.

S. IV.

Præcipue objectiones solvuntur.

17 **O**bjicies primò contra primam conclusio- nem: Scientia subalternans teste Aristote- lei. Post. debet dicere propter quid de princi- piis subalternantis, id est debet illa demonstra- tivè probare; undè communiter dicitur, *Vbi desinit Physicus, ibi incipit Medicus*: id est conclusio- nes scientiæ subalternantis, qualis est Physica, debent esse principia subalternatæ, qualis est Medicina: sed scientia Dei & Beatorum, non dicit propter quid de principiis Theologiæ; quia illa sunt articuli fidei, qui sunt indemonstrabi- les, nec possunt probari per causam: ergo &c.

Confirmatur scientia subalternans non debet attingere veritates, & conclusiones, quæ in sub- alternata demonstrantur, alioquin illæ scientiæ non distinguerentur: sed scientia Dei, cum sit infinita, attingit veritates, & conclusiones quæ demonstrantur in nostrâ Theologia: ergo &c.

Ad objectionem respondeo majorem esse veram in scientiis discursivis, quales sunt scien-

tiæ subalternantes ordinis naturalis, secus autè quando subalternans non est discursiva, ut con- tingit in proposito. Unde ad salvandam subal- ternationem Theologiæ, ad scientiam Dei & Beatorum, sufficit quod in illis articuli nostræ fidei notificentur & clarè cognoscantur, non autè requiritur quod demonstrantur. Adde quod, in scientia Dei & Beatorum, demonstrantur plures articuli nostræ fidei (ut quod Deus sit trinus in personis, omnipotens, æternus &c.) per natu- ram divinam, tanquam per causam virtuales, seu rationem à priori Divinorum Attributorum: licet enim scientia Dei & Beatorum non sit for- maliter discursiva, virtualiter tamen discurret, quatenus unico & simplicissimo intuitu videt effectus in causis, & conclusiones in principiis.

Ad confirmationem dicendum est primò: majorem esse veram, quando scientia subalter- nans est finita & limitata, quales sunt scientiæ subalternantes ordinis naturalis: secus verò, si sit infinita, & comprehensiva, qualis est scientia Dei: tunc enim debet ad omnia se extendere, nec solum attingere principia, sed etiam con- clusiones scientiæ subalternatæ.

Secundò dici potest, majorem esse quidem veram in scientiis naturalibus, propter idem lu- men naturale, & eundem modum procedendi, qui in illis reperitur; non tamen in supernatu- ralibus, ratione opposita; sufficit enim ad di- versitatem, & subalternationem scientiarum, quod procedant sub diversa ratione formali, si- ve sub diverso lumine, quorum unum depen- deat & subordinetur alteri, ut contingit in no- stra Theologia, respectu scientiæ beatæ.

Objicies secundo: omnis scientia subalterna- 18 ta habet objectum contractius, quam subalter- nans, ut constat in Musica, & Perspectiva, quæ limitant & contrahunt objectum Arithmeticæ & Geometriæ, per aliquam differentiam acci- dentalem, quam illi superaddunt: sed Theolo- gia habet idem omnino objectum, ac scientia Dei, & Beatorum, scilicet Deum sub ratione Deitatis, ut constabit ex dicendis articulo se- quenti: ergo ipsi non subalternantur.

Respondeo primò, majorem esse veram, quando scientia subalternans versatur circa ob- jectum finitum & limitatum: tunc enim subal- ternata debet illud contrahere, per aliquam dif- ferentiam accidentalem, ratione cuius habeat novam scibilitatem, & sit radix novarum pro- prietatum, quæ in illa demonstrantur: secus au- tem quando subalternans versatur circa ob- jectum infinitum, & illimitatum; illud enim, ra- tione suæ infinitatis, sine additione alicujus dif- ferentiæ accidentalis, plures habere potest mo- dos cognoscibilitatis, & scibilitatis, ratione quorum, prout substat diversis luminibus, di- versas potest terminare scientias, ut antea ex- posuimus.

Respondeo secundo, quod licet Deus sit in se simplicissimus, ut tamen subest lumini gloriæ, sub qua ratione est objectum scientiæ Beato- rum, magis latè patet, & pluram in eo cognos- cuntur, quam ut subest lumini fidei, & obscuræ revelationis, sub qua ratione est objectum no- stræ Theologiæ: quare illa habet objectum contractius, & minùs latè patens, quam scientia Beatorum cui subalternatur.

Objicies tertio: non est propriè subalternatio inter scientiam & habitum primorū principio- rum, ut docent Philosophi, quando agunt de sub-

subalternatione scientiarum: sed scientia beata A est habitus primorum principiorum respectu Theologiae, cum per lumen gloriae, & visionem beatam, articuli fidei, qui sunt principia nostrae Theologiae, manifestentur, & revelentur: ergo inter Theologiam, & scientiam beatam, non est vera & propria subalternatio.

Respondeo scientiam beatam habere simul rationem scientiae subalternantis, & habitus primorum principiorum, respectu nostrae Theologiae: quatenus enim uno & simplici intuitu, fertur in essentiam divinam, & in omnia quae in ea sunt formaliter, habet rationem habitus principiorum; in quantum vero sic videt essentiam divinam, eiusque attributa, ut cognoscatur unam esse causam virtuales, & rationem a priori alterius, habet rationem scientiae; & ipsi hoc modo, sumptim dicimus Theologiam nostram proprie subalternari.

20 Obijcies ultimò contra secundam conclusionem: Apostolus 1. ad Corinth. 13. docet quod in Caelo lingua cessabit. & scientia destruetur: Ergo Theologia non remanebit, sed destruetur in patria.

Confirmatur: adveniente perfecto, evacuetur imperfectum, ut ibidem dicit Apostolus: sed Theologia nostra, cum sit obscura, & invidens, est cognitio imperfecta: ergo destruetur, adveniente visione beatifica, quae est perfecta cognitio.

Respondeo quod sicut quando Scriptura dicit, quod elementa post diem iudicii dissolventur: hoc non intelligitur de destructione quantum ad substantiam, sed solum quantum ad statum, vel modum, quatenus scilicet mutabuntur in statum perfectiorem: ita similiter quando Apostolus dicit, quod scientia destruetur, hoc non debet intelligi de destructione quantum ad substantiam, sed solum quantum ad modum obscuritatis, vel invidentiae, quem nunc habet, vel quantum ad modum operandi imperfectum, scilicet per conversionem ad phantasmata, & per species à sensibus acceptas: uterque enim hic modus cognoscendi in patria destruetur, quia tunc (ut docet D. Thomas, super hunc locum Apostoli) non erit ex necessitate, sed ex electione, conversio ad phantasmata. Et hunc esse sensum Apostoli patet satis ex contextu litterae, subdit enim: *Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est.* Quod statim probat exemplo parvulorum, quorum imperfecta sapientia, & loquela destruitur cum aetate: non enim destruitur eorum sapientia & loquela simpliciter, sed quantum ad imperfectionem; quia adulti melius sapiunt & loquuntur.

Ad confirmationem dicendum cum eodem S. Doctore 1. parte quaest. 58. art. 7. ad 3. *Quod veniente perfecto evacuatur imperfectum, quod ei opponitur: sicut fides quae est eorum quae non videntur, evacuatur, visque veniente.* Non autem necesse est, quod adveniente perfecto, evacuetur imperfectum, quod ei non opponitur. Sicut quia imperfectio cognitionis vespertinae, non opponitur perfectio cognitionis matutinae, per illam non evacuatur, ut ibidem docet Sanctus Thomas. Unde cum Theologia nostra non opponatur visioni beatae, quia non importat invidentiam positivam, sicut fides, sed negativam tantum (ut antea exposuimus) non evacuatur adveniente visione, sicut fides, sed potius petfi-

citur, & consummat, sicut charitas: sicut donum scientiae, & sapientiae, aliaeque virtutes, & dona, quae non repugnant statui beatitudinis.

ARTICVLVS III.

Quodnam sit subiectum vel obiectum nostrae Theologiae?

§. I.

Quibusdam praemissis difficultas resolvitur.

Notandum primò ex Capreolo quaest. 4. 21 prologi art. 1. concl. 2. quod in qualibet scientia aliquo modo differunt subiectum, & obiectum; obiectum enim scientiae est conclusio in illa demonstrata: subiectum vero est illud quod subijcitur in conclusionibus, & de quo praedicata aliqua, seu passiones demonstrantur. Veruntamen secundum communem Theologorum usum, subiectum & obiectum, pro eodem communiter accipiuntur, & idcirco in titulo quaerimus, quodnam sit subiectum, vel obiectum Theologiae.

Notandum secundò, obiectum esse duplex, aliud materiale, aliud formale. Obiectum materiale, dicitur illud, quod non per se & ratione sui attingitur à scientia, sed ratione obiecti formalis. Formale autem est illud, quod per se & ratione sui consideratur: v. g. in potentia visiva, corpus est obiectum materiale, quia non percipitur ratione sui, sed ratione coloris quo afficitur: ipse vero color, quia percipitur ratione sui, dicitur obiectum formale.

Notandum tertio cum Cajetano, hic art. 3. obiecti formalis duas esse rationes formales distinguendas: aliam quae dicitur ratio formalis quae: aliam quae vocatur ratio formalis sub qua. Ratio quae est res ipsa quae à potentia, vel scientia percipitur: ratio sub qua illa dicitur, quae mediante ratio quae in esse rei consideratur. v. g. in eadem potentia visiva, ratio quae, est color: ratio vero sub qua, est lux, quia mediante luce visus percipit colorem.

Notandum quarto, aliquid posse dici revelatum dupliciter. Primò, formaliter & immediatè, sicut revelatum est, Deum esse trinum, Christum esse nomen. Secundò, virtualiter & mediatè, quando scilicet in re immediatè revelata, alia virtualiter continetur, vel tanquam effectus in causa, vel proprietates in essentia, quae per discursum deducitur: quo pacto in ista propositione, *Christus est homo*, haec, *Christus est risibilis*, virtualiter, & mediatè censetur revelata. His praesuppositis.

Dico, obiectum formale & specificativum Theologiae, esse Deum, sub ratione Deitatis, ut cadit sub revelatione virtuali: ita quod ipsa Deitas sit ratio formalis quae: revelatio vero divina, virtualis, & mediata, ratio formalis sub qua. Obiectum autem materiale, extensivum, & terminativum, quodcumque revelatum à Deo. In hac sententia sic explicata, iam ferè omnes conveniunt: quamvis olim quidam antiqui Theologi assignaverint alia diversa obiecta, ut res & signa, Christum ut Redemptorem, vel opus nostrae reparationis, Deum ut praemiatorem, vel ut ultimum finem, actum meritorium, & similia: *Attendentes* (inquit S. Doctor hic art. 7.) *ad ea quae tractantur in ista scientia, non ad rationem secundum quam considerantur.*

Prima